

קודם שיספיקו להקריב, ויתערבו מעותיו בשאר המעות, ומעות חטאת שמתו בעליה אינן ראויות להקרבה והולכות לים המלח (רש"י), שהלכה למשה מסיני שחטאת שמתו בעליה אינה ראויה להקרבה, והלכה זו נאמרה בכל חטאות כולל חטאת העוף (ע"פ רש"י זבחים ה, א). ויש שכתב, שעל חטאת העוף לא נאמרה ההלכה (מפרש נזיר כא, ב), שאף בלא ההלכה יודעים אנו שחטאת זו למיתה הולכת, שלא שייך לומר בה שתרעה עד שיפול בה מום ותיפדה [כמו שאומרים לענין אשם], שהרי אין פדיון לעוף [כמבואר בגמ' בכריתות (כו, ב)] [קין אורה נזיר שם, וראה חתם סופר נדרים ה, ב]. ויש נפקא מינה בין הטעמים, שאם היא הולכת לאיבוד מצד ההלכה, הרי שיש באכילתה איסור לאו [כמבואר בגמ' בבכורות (טז, א)], אבל אם הולכת לאיבוד רק מסברא, אין באכילתה איסור לאו (הערות הגר"ש אלישיב).

מְקַרְבֵּינֵי אֹתָהּ בְּחֻקֵּי שְׁהוּא קָיִים, שכלל הוא בכל התורה שמעמידים דבר על חזקתו [כמבואר בגמ' בחולין (י, ב)] (רש"י גיטין כח, א).

אֵלֶּא מִשּׁוּם חֲטָאת שְׁמָתוֹ בְּעֲלִיָּה וְדָאֵי, ואין מעות המת בטלות ברוב המעות שהן של אנשים חיים, לפי שמעות הן דבר חשוב שלא שייך בו ביטול (משנה למלך מעילה ז, ג, וראה שם אם הוא מן התורה או מדרבנן). ויש שכתב, שלא תיקנו לכתחילה לעשות שופר ושוב לסמוך על ביטול, שאין מבטלין איסור לכתחילה (שפת אמת).

וְנִכְרָר אַרְבָּעָה זֵזִי וְנִשְׁדֵּי בְּמֵינָא וְהִנֵּה נִישְׁתַּרְוּ, ש'לב בית דין מתנה' שכל הנותן מעות לשופר הרי זה כאילו התנה שאם ימות וישתמשו במעותיו לקנות קרבנות, הרי הוא נותן מתחילה לשם אחר, ואם אחר ימות והמעות שיזרקו לים יהיו מעותיו של הנותן, מעתה הרי הוא נותן לשם המת, וממילא אם ימות אחד מהם ויזרקו מהמעות לים, יתברר למפרע שמעות המת הן אלה שזרקו (ע"פ תוס' ישנים ותוס' רא"ש). ויש שפירש, שנותן המעות נותן מתחילה על דעת שיהיו דמי חטאת לשם מי שיזרוץ הכהנים, אם להקריבו לשמו או לשם אחר, ועל כן כשמת אחד מהנותנים, יכולים הכהנים לברר מעות שיהיו לצורך המת, ושמעות המת יעלו לשם אחר (ריטב"א).

הַלֹּקֶחַ יֵין מִבֵּינֵי הַכּוֹתֵימִים זָכוּר, וכדעת הסוברים שדינים כגרי אמת [ראה קידושין (עה, ב)] ופירותיהם חייבים בתרומות ומעשרות מדאורייתא (רש"י גיטין כה, א). ויש שכתב, שאף למי שסובר כותים 'גרי אריות' הם [ראה קידושין (שם)], ויש קנין לגוי בארץ להפקיע מקדושתה, מכל מקום פירותיהם חייבים בתרומות ומעשרות מדרבנן (פני יהושע גיטין שם, בדעת התוס' שם).

ובדוקא העמידו את הדין בלוקח מהכותים ולא בלוקח מעם הארץ, שהלוקח מעם הארץ אינו חייב להפריש תרומה גדולה, כיון שאינו חשוד על כך, וגם מעשרות אינו חייב להפריש אלא מספק, כי רובם מפרישים, אבל הלוקח מהכותי חייב להפריש תרומה ומעשרות, כי חשודים שאינם מפרישים כלל, ואין זה ספק אלא ודאי טבל (רש"י גיטין שם, וראה עוד בטעם הדבר בתוס' ד"ה הלוקח).

אֵלֶּא לְרַבִּי יְהוּדָה לֵית לִיהּ כְּתִיבָה, אבל לדעת חכמים יתכן שעשו שנים וכתבו על אחד 'פר' ועל השני 'שעיר', או שלדעת חכמים אף לזה אינו נצרך, שיש היכר בין דם הפר לדם השעיר [כמבואר בגמ' להלן (נו, ב)] (שפת אמת).

יְעִצִים - מי שהתנדב עצים, לא יפחות משני גזירים, ומביא כנגדם מעות (רש"י; רמב"ם מעשה הקרבנות טז, יג, וראה חז"א מנחות כג, ו). או מי שהתנדב מעות בשביל עצים למערכה (רמב"ם שקלים ב, ב).

וְזָהָב לְכַפֹּרֶת - המתנדב זהב לכלי שרת, נותן את המעות בקופה שכתוב עליה 'זהב', וקונים בהן זהב ועושים ממנו מזרקות [שנקראו 'כפורות'], שהם כלי שרת לקבלת דם הקרבנות, אבל אם התנדב זהב לבדק הבית, לא היה נותן את המעות בקופה אלא נותן אותן ישירות לידי הגזבר (רש"י כאן ובתמורה כג, ב). ויש שכתב, שהמתנדב זהב לכפורת היו קונים מהמעות טסים של זהב לציופי לבית קודש הקדשים, שנקרא כולו 'בית הכפורת' על שם הכפורת (תוס' ישנים), ואין להשתמש בזהב זה אלא לצורך בית קדשי הקדשים, שיש חילוק בדרגות הקדושה של בדק הבית, והמתנדב זהב עבור הכפורת, חלה על הזהב קדושה גבוהה, ואסור להורידו ולעשות ממנו משהו בקדושה פחותה, ולכן הוצרכו שופר מיוחד לכך (ה"י מרן ר"ד הלוי תמורה ד, יא, בדעת הרמב"ם שם).

תְּקַלְיֵן חֲדָתִין אֵלֶּוּ שְׁקָלִים שֶׁל כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה - מחצית השקל של אותה שנה, ושופר זה היה מיועד לאלו שאיחרו ותרמו מחצית השקל של שנה זו מחדש ניסן ואילך (רש"י), שהתורמים בזמנו בחדש אדר, היו מביאים את המעות ללשכה ולא לשופר (תוס' קידושין נד, א ד"ה מועלין). ויש שכתב, שגם המביאים בזמנו בחדש אדר, היו מניחים מתחילה את מחצית השקל בשופר, ואחר כך היו מעבירים אותה הגזברים ללשכה לצורך התרומה (מאירי).

קִינֵין הֵן תּוֹרִין גּוֹזְלֵין עוֹלָה הֵן בְּנֵי יוֹנָה, והמתנדב תורין מניח מעות בשופר של 'קנין', והמתנדב יונה מניח מעות בשופר של 'עולה' (תוס'), וכפי שמצינו בכתוב 'תור וגזול', 'שגזול' סתם משמעו עוף מסוג 'בני יונה', או 'שגזול' משמעו עוף קטן, והמתנדב בני יונה מביאים רק כשהם קטנים, אבל את התורים מביא דוקא כשהם גדולים (ריטב"א).

ואחרי שהיה מכניס את המעות לקופה, היה הולך לו, וסומך על הכהנים שבודאי יקריבו אותם (רע"ב שקלים ז, ז, ע"פ עירובין לב, א). ואף שבעל הקרבן צריך לעמוד אצל קרבנו בשעת הקרבנות [כמבואר בגמ' בענינתו (כו, א)], היינו בקרבן ציבור, אבל בקרבן יחיד אינו אלא מדרבנן למצוה מן המובחר, במקום שאפשר להתעכב (גבורת ארי תענית שם). ויש שכתב, שתקנת הנביאים הראשונים שיהיו משמרות של שליחים מכל ישראל לעמוד על הקרבנות ציבור בשעת הקרבנות, מועילה גם לקרבנות היחיד (תוס' י"ט להלן ז, ז), ומכל מקום מצוה מן המובחר אם אפשר לו, להתעכב ולעמוד על קרבנו בשעת הקרבנות, שהרי 'מצוה בו יותר מבשולח' [כמבואר בגמ' בקידושין (מא, א)] (אפקי"ם ב, ז).

גְּזִירָה מִשּׁוּם חֲטָאת שְׁמָתוֹ בְּעֲלִיָּה, לא היה שופר בשביל קניי חובה שיש בו גם חטאת, שמא ימות אחד מנותני המעות